

การศึกษาการจัดทำบัญชี และปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

The Study of Bookkeeping and Problems Obstacles on Bookkeeping of
Community Enterprises in Mueang District, Buriram Province

ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์^{1*}, จินตนา เกียรติพัฒนานนท์², ณัฐชานันท์ งามขำ³, อีรภัทร โตศิริ⁴,
ลัดตวัลย์ คำมะปะณี⁵, และ อหิตยา ชันภักดี⁶

Prapaipit Sawatrum^{*}, Jintana Kiatpattanon, Natchanan Ngamkham, Teerapat Tosiri,
Ladtawan Khammapani, and Aditya Khanpakdee

^{*}สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดชลบุรี

^{*}Department of Accounting, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University Chonburi Thailand

^{*}Email: yellowpum@gmail.com Tel. (+66)822955154

Received: 14/6/2024, Revised: 15/11/2025, Accepted: 29/11/2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชี และปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนจำนวน 155 กลุ่ม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาการจัดทำบัญชี พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีใช้เกณฑ์คงค้างร้อยละ 53.50 โดยมีการบันทึกบัญชีในสมุดบันทึกต้นทุนกำไร สมุดเงินสด และสมุดบันทึกรายการทั่วไปร้อยละ 60.60, 47.70 และ 35.50 ตามลำดับ และมีการนำรายการผ่านไปยังแยกประเภททั่วไปร้อยละ 25.80 มีการจัดทำบัญชีย่อยเจ้าหนี้และลูกหนี้ร้อยละ 25.80 และ 10.30 ตามลำดับ และมีการจัดทำงบการเงินได้แก่ งบกำไรขาดทุน (ร้อยละ 27.10) งบฐานะการเงิน (ร้อยละ 25.80) งบต้นทุนการผลิตและต้นทุนขาย (ร้อยละ 21.90) หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ร้อยละ 19.40) และงบกระแสเงินสด (ร้อยละ 16.10) สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.72, S.D. = 1.41) รองลงมาคือ ด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชีอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.61, S.D. = 2.99) ส่วนด้านความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี (Mean = 3.44, S.D. = 1.47) ด้านเอกสารหลักฐาน (Mean = 3.01, S.D. = 1.61) และด้านการควบคุมภายใน (Mean = 2.36, S.D. = 1.62) อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชี ปัญหาและอุปสรรค วิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

The objective of this study was to examine the accounting practices and the problems and obstacles in accounting implementation among community enterprise groups in Mueang District, Buriram Province. Data were collected through questionnaires and interviews with accounting officers from 155 community enterprise groups were selected by using convenience sampling. The data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study on accounting practices revealed that 53.50% of community enterprises used the accrual basis of accounting. Accounting records were prepared in cost and profit books, cash books, and general journals at 60.60%, 47.70%, and 35.50%, respectively. Posting to the general ledger was found at 25.80%. Subsidiary ledgers for accounts payable and accounts receivable were prepared at 25.80% and 10.30%, respectively. Additionally, financial statements were prepared as follows: income statement (27.10%), statement of financial position (25.80%), statement of cost of production and cost of goods sold (21.90%), notes to financial statements (19.40%), and statement of cash flows (16.10%). Regarding problems and obstacles in accounting practices, the most significant issue was the utilization of accounting information, which was at a high level (Mean = 3.72, S.D. = 1.41), followed by principles and methods of accounting (Mean = 3.61, S.D. = 2.99) at a high level. The aspects of accounting personnel's knowledge and ability (Mean = 3.44, S.D. = 1.47), supporting documents (Mean = 3.01, S.D. = 1.61), and internal control (Mean = 2.36, S.D. = 1.62) were at a moderate level.

Keywords: Bookkeeping, Problems and Obstacles, Community Enterprises

1. บทนำ

วิสาหกิจชุมชนถือเป็นกิจการที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินธุรกิจทั้งในลักษณะธุรกิจผลิต ซื้อมาขายไป และบริการซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ช่วยทำให้คนในชุมชนมีงานทำ เกิดรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน สร้างความมั่นคงให้แก่สมาชิกและส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งที่ผ่านมาวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติจดทะเบียน จำนวน 83,657 แห่ง โดยมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ประเมินศักยภาพ 79,797 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 96.08 ของการอนุมัติจดทะเบียน ซึ่งกลุ่มที่ประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 28,602 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.84 และระดับปานกลาง จำนวน 40,811 แห่ง คิดเป็น 51.14 แห่ง ตามลำดับ (Community Enterprise Promotion Division, 2023) ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องเรียนรู้แนวทาง ในการประเมินศักยภาพของตนเองในการยกระดับสมาชิกในชุมชนให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่จะสามารถช่วยทำให้ทราบถึงศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนได้ก็คือ การที่วิสาหกิจชุมชนทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของหน่วยงานตนเอง ข้อมูลบัญชีสามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานของหน่วยงาน ทราบถึงศักยภาพในการบริหารจัดการของประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงยังสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการภายในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อมูลบัญชีเป็นการรวบรวมเหตุการณ์ทางธุรกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงาน แปลผลออกมาในรูปของรายงานทางการเงิน ที่ช่วยให้ทราบถึงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจ และยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านจัดหาแหล่งเงินทุน เป็นต้น ในการจัดทำรายงานทางการเงิน จะมีการจัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้กำหนดไว้ การจัดทำบัญชี จะมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่เริ่มต้นจากการนำเอกสารหลักฐานที่เกิดจากกิจกรรมทางธุรกิจมาวิเคราะห์ บันทึกแยกประเภท สรุป และจัดทำเป็นรายงานทางการเงิน ดังนั้น การที่จะสามารถปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมกับหน่วยงานตนเอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร ควบคุม และพัฒนาธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ

วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนซึ่งมีความรู้ ความสามารถ อาชีพ และปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการประกอบกิจการอาจเกิดปัญหาและอุปสรรค โดยเฉพาะในด้านการจัดทำบัญชีมีวิสาหกิจชุมชนหลายแห่งที่ไม่จัดทำบัญชี หรือมีการจัดทำบัญชีที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะวิสาหกิจชุมชนเห็นว่า การจัดทำบัญชีมีความยุ่งยากซับซ้อน ขาดความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีวิสาหกิจได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน (Sudinpreeda, 2020) จังหวัดบุรีรัมย์ถือเป็นจังหวัดที่

มีสินค้าเด่นระดับ 5 ดาวหลายอย่างเช่น อาหารได้แก่ หมูเส้นและข้าวแตน เครื่องดื่มได้แก่ น้ำเสาวรส ผ้าไหมได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ ตีนแดงและผ้าถุง ของใช้ได้แก่ เสื่อกกกล้วย และสมุนไพรได้แก่ ยาสีฟันใบข่อย เป็นต้น (Office of the Permanent Security For Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2025) จึงเป็นจังหวัดที่น่าสนใจที่จะศึกษา โดยจังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 1,917 แห่ง อำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีวิสาหกิจชุมชนมากที่สุดมีทั้งสิ้น 253 แห่ง (Community Enterprise Promotion Division, 2021) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบของการผลิตสินค้า เช่น การผลิตพืช การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นมีเพียงบางกลุ่มที่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องเท่านั้น ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากสมาชิกภายในกลุ่มอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการองค์กร การบริหารการเงิน และการจัดทำบัญชี จึงส่งผลให้การดำเนินงานไม่สัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ รวมไปถึงไม่สามารถจัดทำข้อมูลเพื่อแสดงผลการดำเนินงานให้บุคคลภายในและภายนอกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับรู้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น จากความสำคัญในการจัดทำบัญชีข้างต้นคณะผู้จัดทำวิจัย จึงมีความสนใจและต้องการทราบถึงการจัดทำบัญชีและปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีสินค้าวิสาหกิจที่โดดเด่นหลายผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และสามารถนำข้อมูลบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2. วิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวนทั้งหมด 253 กลุ่ม (Community Enterprise Promotion Division, 2021)

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1976) โดยให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 เท่ากับ 155 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับข้อมูลมาไม่ละเอียด และมีบางกลุ่มอาจมีการปฏิเสธและไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจึงต้องเปลี่ยนผู้ตอบแบบสอบถามใหม่ทำให้ต้องสุ่มตัวอย่างตามวิธีดังกล่าว

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 4 เดือนในช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2564 โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกแบบโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีประกอบด้วยแนวคิดทางการบัญชี และการจัดทำบัญชี (Horarueong, 2017) การนำเสนองบการเงิน (Federation of Accounting Professions, 2024) ขั้นตอนการจัดทำบัญชี และแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินการบัญชีวิสาหกิจชุมชน (Cooperative Auditing Department, 2017) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี งบการเงิน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิดประกอบด้วย 1. ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและผู้จัดทำบัญชี 2. ข้อมูลการจัดทำบัญชี 3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี สำหรับแบบสอบถามส่วนที่เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน จะใช้มาตรวัดในการจัดแบ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของ Likert 's Scale (Thaweerat, 2000 cited in Likert, 1987) คือระดับน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด และเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการอภิปรายผลการส่งผลตาม ดังนี้ (Ruangsapraphan,

1996) 1.00-1.80 ส่งผลในระดับน้อยที่สุด, 1.81-2.60 ส่งผลในระดับน้อย, 2.61-3.40 ส่งผลในระดับปานกลาง, 3.41-4.20 ส่งผลในระดับมาก และ 4.21-5.00 ส่งผลในระดับมากที่สุด

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในการจัดทำแบบสอบถาม มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ประเด็นเนื้อหาข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ และมีความรู้ทางวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีช่วยพิจารณาข้อคำถามในแบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเห็นในข้อคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์งานวิจัย และเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา ความถูกต้องในสำนวน ภาษา จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) กับวัตถุประสงค์และงานวิจัยซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.50 (Rathachatranon, 2014) โดยผลการพิจารณาแบบสอบถามฉบับนี้เท่ากับ 0.92 ในส่วนของแบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 แห่ง จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1974) โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟายอมรับที่ค่า α มากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 (Nunnally, 1978) ได้เกณฑ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สรุปได้ว่า แบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือหรือมีความเชื่อมั่นสูง

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำแบบสอบถามสมบูรณ์โดยทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม เพื่อนำไปเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยต่อไป

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยสถิติเชิงพรรณนา เป็นการนำเสนอข้อมูลในลักษณะการบรรยาย และตาราง เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและการจัดทำบัญชีของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าสถิติคือ ค่าร้อยละ สำหรับปัญหาและอุปสรรคของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าสถิติคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ผลการศึกษา และอภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนจำนวน 155 กลุ่ม ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 100 สามารถสรุปผลการศึกษาแบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและผู้จัดทำบัญชี

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ลักษณะการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นประเภทธุรกิจผลิตร้อยละ 97.42 (จำนวน 151 กลุ่ม) รองลงมาเป็นประเภทธุรกิจบริการร้อยละ 1.94 (จำนวน 3 กลุ่ม) โดยระยะเวลาดำเนินงานส่วนใหญ่ดำเนินงานมาแล้ว 1-5 ปีร้อยละ 36.77 (จำนวน 57 กลุ่ม) รองลงมาระยะเวลาดำเนินงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปร้อยละ 30.32 (จำนวน 47 กลุ่ม) ลักษณะการประกอบการส่วนใหญ่เป็นกิจการเจ้าของคนเดียวร้อยละ 71.61 (จำนวน 111 กลุ่ม) รองลงมาเป็นห้างหุ้นส่วนร้อยละ 27.74 (จำนวน 43 แห่ง) ซึ่งในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้มีการจัดทำผังองค์กรร้อยละ 23.87 (จำนวน 37 กลุ่ม) ที่เหลือร้อยละ 76.13 (จำนวน 118 กลุ่ม) ไม่มีการจัดทำผังองค์กร

สำหรับข้อมูลของผู้จัดทำบัญชีให้กับกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 60.65 (จำนวน 94 กลุ่ม) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 54.19 (จำนวน 84 กลุ่ม) รองลงมาอายุ 31-40 ปีร้อยละ 27.74 (จำนวน 43

กลุ่ม) อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพเพาะปลูกทำการเกษตรร้อยละ 67.10 (จำนวน 104 กลุ่ม) รองลงมาเป็นหัตถกรรมร้อยละ 15.48 (จำนวน 24 กลุ่ม) และในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจไม่ได้จบสาขาการบัญชีร้อยละ 94.84 (จำนวน 147 กลุ่ม) และจบสาขาการบัญชีร้อยละ 5.16 (จำนวน 8 กลุ่ม) ซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำบัญชี 1-5 ปีร้อยละ 45.81 (จำนวน 71 กลุ่ม) รองลงมาไม่มีประสบการณ์ 6-10 ปีร้อยละ 28.39 (จำนวน 44 กลุ่ม) และในการจัดทำบัญชี พบว่า ส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนมีการฝึกอบรมความรู้ด้านการบัญชี 1-3 ครั้งต่อปีร้อยละ 47.10 (จำนวน 74 กลุ่ม) และไม่เคยรับการอบรมเลยร้อยละ 47.10 (จำนวน 73 กลุ่ม)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

ในการจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำการศึกษาแยกเป็น 3 ด้าน 1. ด้านเอกสารหลักฐาน 2. ด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชี 3. ด้านการนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ประโยชน์

Table 1 Numbers and percentages of accounting records in terms of documentary evidence

Description	Prepared		Not prepared	
	N	%	N	%
1. Evidence such as receipts, invoices, delivery notes, etc. are checked before payment is approved	124	80.00	31	20.00
2. All types of payments have complete and correct payment documentation in accordance with regulations	122	78.70	33	21.30
3. The voucher is stamped upon payment	92	59.40	63	40.60
4. Issue a receipt every time money is received	103	66.50	52	33.50
5. Use one receipt for the same type of income	102	65.80	53	34.20
6. Receipts are used as proof of payment for all types of payments	102	65.80	53	34.20
7. Receipt/payment documents must be filed in order of date, month, and year	97	62.60	58	37.40

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดทำบัญชีด้านเอกสารหลักฐานของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่ได้จัดทำเอกสารโดยมีการตรวจสอบหลักฐานก่อนอนุมัติส่งจ่าย เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบแจ้งหนี้ ใบรับของ เป็นต้นร้อยละ 80.00 (จำนวน 124 กลุ่ม) โดยการจ่ายเงินทุกประเภทมีเอกสารใบสำคัญประกอบการจ่ายเงินครบถ้วนและถูกต้องตามระเบียบร้อยละ 78.70 (จำนวน 122 กลุ่ม) และมีการประทับตราใบสำคัญเมื่อจ่ายเงินแล้วร้อยละ 59.40 (จำนวน 92 กลุ่ม) สำหรับการรับเงินจะมีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งร้อยละ 66.50 (จำนวน 103 กลุ่ม) ซึ่งในการใช้ใบเสร็จรับเงินนั้นวิสาหกิจจะใช้ใบเสร็จรับเงินที่เล่มสำหรับรายรับประเภทเดียวกัน และมีใบเสร็จรับเงินใช้เป็นหลักฐานในการรับเงินทุกประเภทร้อยละ 65.80 (จำนวน 102 กลุ่ม) และได้มีการเก็บเอกสารการรับ/จ่ายเงินเข้าแฟ้มไว้โดยจัดเรียงตามลำดับวันที่ เดือน พ.ศ. ร้อยละ 62.60 (จำนวน 97 กลุ่ม)

Table 2 Numbers and percentages of accounting records according to accounting principles and methods

Description	Prepared		Not prepared	
	N	%	N	%
1. Use the cash basis for accounting	59	38.10	96	61.90
2. Use the accrual basis of accounting	83	53.50	72	46.50
3. Prepare accounts using application programs	3	1.90	152	98.10
4. Accounting records was prepared in cash books	74	47.70	81	52.30
5. Accounting records was prepared in general journals	55	35.50	100	64.50
6. Accounting records was prepared in cost and profit books	94	60.60	61	39.40
7. Preparation of member and shares register	72	46.50	83	53.50

8. Preparation of fixed asset register	24	15.50	131	84.50
9. Preparation of goods register	33	21.30	122	78.70
10. Preparation of raw materials register	40	25.70	115	74.20
11. Preparation of subsidiary ledgers for accounts receivable	16	10.30	139	89.70
12. Preparation of subsidiary ledgers for accounts payable	40	25.80	115	74.20
13. Preparation of general ledgers	40	25.80	115	74.20
14. Close the account to summarize the operating results	61	39.40	94	60.60
15. Preparation of statement of cost of production and cost of goods sold	34	21.90	121	78.10
16. Preparation of income statement	42	27.10	113	72.90
17. Preparation of statement of cash flows	25	16.10	130	83.90
18. Preparation of statement of financial position	40	25.80	115	74.20
19. Preparation of notes to financial statements	30	19.40	125	80.60
20. The agency has a different person responsible for accounting than for finance	15	9.70	140	90.30

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดทำบัญชีด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างของวิสาหกิจชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้รับผิดชอบด้านการบัญชีคนละคนกับด้านการเงินร้อยละ 9.70 (จำนวน 15 กลุ่ม) มีการจัดทำบัญชีโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปร้อยละ 1.90 (จำนวน 3 กลุ่ม) มีการจัดทำบัญชีโดยใช้เกณฑ์คงค้างร้อยละ 53.50 (จำนวน 83 กลุ่ม) และใช้เกณฑ์เงินสดร้อยละ 38.10 (จำนวน 59 กลุ่ม) สำหรับสมุดบัญชีที่ใช้มีการจัดทำสมุดเงินสดร้อยละ 47.70 (จำนวน 74 กลุ่ม) สมุดบันทึกการขายทั่วไปร้อยละ 35.50 (จำนวน 55 กลุ่ม) สมุดบันทึกต้นทุนกำไรร้อยละ 60.60 (จำนวน 94 กลุ่ม) และมีการนำรายการผ่านไปยังแยกประเภททั่วไปร้อยละ 25.80 (จำนวน 40 กลุ่ม) มีการจัดทำบัญชีย่อยเจ้าหนี้และลูกหนี้ร้อยละ 25.80 และ 10.30 (จำนวน 40 และ 16 กลุ่ม) ตามลำดับ มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทะเบียนสมาชิกและหุ้นร้อยละ 46.50 (จำนวน 72 กลุ่ม) ทะเบียนสินทรัพย์ถาวรร้อยละ 15.50 (จำนวน 24 กลุ่ม) ทะเบียนคุมวัตถุดิบและสินค้าร้อยละ 25.70 และ 21.30 (จำนวน 40 และ 33 กลุ่ม) ตามลำดับ สำหรับสรุปผลการดำเนินงานมีการมีการปิดบัญชีเพื่อสรุปผลการดำเนินงานร้อยละ 39.40 (จำนวน 61 กลุ่ม) และมีการจัดทำงบการเงินประกอบด้วย งบกำไรขาดทุนร้อยละ 27.10 (จำนวน 42 กลุ่ม) งบฐานะการเงินร้อยละ 25.80 (จำนวน 40 กลุ่ม) งบต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนขายร้อยละ 21.90 (จำนวน 34 กลุ่ม) หมายเหตุประกอบงบการเงินร้อยละ 19.40 (จำนวน 30 กลุ่ม) และงบกระแสเงินสดร้อยละ 16.10 (จำนวน 25 กลุ่ม) ตามลำดับ

Table 3 Numbers and percentages of account data utilization

Description	Used		Not used	
	N	%	N	%
1. Use accounting data for asset management purposes	61	39.40	94	60.60
2. Use accounting data for financial management purposes	64	41.30	91	58.70
3. Use account information for marketing management purposes	58	37.40	97	62.60
4. Use accounting data to make management decisions	58	37.40	97	62.60
5. Use accounting data for internal management purposes within the organization	63	40.60	92	59.40
6. Submit information to relevant individuals and agencies both inside and outside the agency	2	1.30	153	98.70
7. Submit financial statements according to regulatory agencies	8	5.20	147	94.80

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของวิสาหกิจชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์มีการนำข้อมูลบัญชีไปใช้ประโยชน์ด้านการบริหารด้านการเงินมากที่สุดร้อยละ 41.30 (จำนวน 64 กลุ่ม) รองลงมาด้านการบริหารจัดการภายในหน่วยงานร้อยละ 40.60 (จำนวน 63 กลุ่ม) ด้านการบริหารสินทรัพย์ร้อยละ 39.40 (จำนวน 61 กลุ่ม) ด้านบริหารจัดการด้านการตลาดร้อยละ 37.40 (จำนวน 58 กลุ่ม) และสำหรับการนำข้อมูลบัญชีไปใช้ประโยชน์ด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการมีร้อยละ

37.40 (จำนวน 58 กลุ่ม) ส่วนการนำงบการเงินส่งให้กับหน่วยงานกำกับดูแลมีร้อยละ 5.20 (จำนวน 8 กลุ่ม) และมีการนำงบการเงินเสนอให้กับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานร้อยละ 1.30 (จำนวน 2 กลุ่ม)

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำการศึกษาแยกเป็น 5 ด้าน 1. ด้านความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี 2. ด้านเอกสารหลักฐาน 3. ด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชี 4. ด้านการควบคุมภายใน และ 5. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

Table 4 shows the mean, standard deviation, and level of problems and obstacles in the overall accounting of community enterprises

Problems and obstacles in accounting	Mean	S.D.	Level of problems and obstacles
1. Accountant's knowledge and skills	3.44	1.47	moderate
2. Documentary evidence	3.01	1.61	moderate
3. Principles and methods of accounting	3.61	2.99	High
4. Internal control	2.36	1.62	moderate
5. Utilization	3.72	1.41	High
Overall mean	3.23	1.82	moderate

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขต อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ภาพรวมมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.23, S.D. = 1.82) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแล้วพบว่า ปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากที่สุดลำดับแรกคือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (Mean = 3.72, S.D. = 1.41) โดยมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความครบถ้วนในข้อมูลที่มีนัยสำคัญมากที่สุด (Mean = 3.82, S.D. = 1.34) รองลงมาคือ ความถูกต้องของงบการเงินที่นำไปใช้ประกอบการใช้ประโยชน์ (Mean = 3.78, S.D. = 1.32) ลำดับที่สองคือ ด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชี (Mean = 3.61, S.D. = 2.99) โดยปัญหาและอุปสรรคที่พบในด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชีที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การจัดทำงบการเงินประกอบด้วย หมายเหตุประกอบงบการเงิน (Mean = 4.10, S.D. = 1.28) งบกำไรขาดทุน (Mean = 4.05, S.D. = 1.25) งบฐานะการเงิน (Mean = 4.03, S.D. = 1.35) งบต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนขาย (Mean = 3.89, S.D. = 1.47) ตามลำดับ รองลงมาคือ การบันทึกรายการค้าในสมุดบัญชีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การบันทึกบัญชีย่อยต่าง ๆ (Mean = 3.94, S.D. = 1.99) การบันทึกสมุดบันทึกรายการทั่วไป (Mean = 3.93, S.D. = 1.28) การบันทึกสมุดเงินสด (Mean = 3.85, S.D. = 1.36) และการบันทึกสมุดบันทึกต้นทุนกำไร (Mean = 3.54, S.D. = 1.47) ตามลำดับ สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี (Mean = 3.44, S.D. = 1.47) ด้านเอกสารหลักฐาน (Mean = 3.01, S.D. = 1.61) และด้านการควบคุมภายใน (Mean = 2.36, S.D. = 1.62) ตามลำดับ

3.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาการจัดทำบัญชีด้านเอกสารหลักฐานของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์พบว่า มีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งเมื่อรับเงิน และเมื่อจ่ายเงินมีการจัดทำเอกสารใบสำคัญประกอบการจ่ายเงินที่ครบถ้วนและถูกต้อง มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานก่อนการอนุมัติการส่งจ่าย มีการจัดเก็บเอกสารรับ/จ่ายเงินเข้าแฟ้มเรียงลำดับตามวันที่ถือว่าเป็นไปตามคู่มือบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่กล่าวไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนต้องมีการจัดทำเอกสารการรับเงินทุกครั้งที่ได้รับเงิน ไม่ว่าจะเป็นการรับเงินรายการใด ๆ และในการจ่ายเงินทุกครั้งต้องขอใบเสร็จรับเงินจากผู้ขาย กรณีไม่มีใบเสร็จรับเงิน ให้จัดทำใบเบิกเงินโดยระบุรายละเอียดการจ่ายเงิน พร้อมให้ผู้รับเงินและผู้จ่ายเงินลงลายมือชื่อ และเอกสารการรับ/จ่ายเงินต้องเข้าแฟ้มไว้โดยจัดเรียงตามลำดับวันที่ เดือน พ.ศ. เพื่อสะดวกในการค้นหาและตรวจสอบ (Cooperative Auditing Department, 2021) สำหรับด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชี มีการจัดทำบัญชีตามเกณฑ์คงค้างร้อยละ 53.50 เกินครึ่งหนึ่ง

ของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจที่ตอบแบบสอบถาม สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 1 การนำเสนองบการเงินที่กล่าวไว้ในย่อหน้าที่ 27 ว่า กิจการต้องจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เว้นแต่เป็นข้อมูลกระแสเงินสด (Federation of Accounting Professions, 2024) ซึ่งการบัญชีตามเกณฑ์คงค้างนี้ สามารถแสดงผลกระทบของรายการและเหตุการณ์ที่จะให้ข้อมูลได้ดีกว่าการบัญชีตามเกณฑ์เงินสด ซึ่งแสดงเพียงเงินสดรับและเงินสดจ่ายในระหว่างรอบระยะเวลารายงานเท่านั้น (Federation of Accounting Professions, 2018) โดยมีการบันทึกบัญชีในสมุดบันทึกต้นทุนกำไรร้อยละ 60.60 สมุดเงินสดร้อยละ 47.70 สมุดบันทึกรายการทั่วไปร้อยละ 35.50 และมีการนำรายการผ่านไปยังแยกประเภททั่วไปร้อยละ 25.80 มีการจัดทำบัญชีย่อยเจ้าหนี้และลูกหนี้ร้อยละ 25.80 และ 10.30 ตามลำดับ มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทะเบียนสมาชิกและหุ้นร้อยละ 46.50 ทะเบียนสินทรัพย์ถาวรร้อยละ 15.50 ทะเบียนคุมวัตถุดิบและสินค้าร้อยละ 25.80 และ 21.30 ตามลำดับ และมีการจัดทำงบการเงินที่ประกอบด้วย งบกำไรขาดทุนร้อยละ 27.10 งบฐานะการเงินร้อยละ 25.80 งบต้นทุนการผลิตและต้นทุนขายร้อยละ 21.90 หมายเหตุประกอบงบการเงินร้อยละ 19.40 และงบกระแสเงินสดร้อยละ 16.10 ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่กล่าวว่า ในการจัดทำบัญชีต้องอาศัยเอกสารหลักฐานที่เชื่อถือได้ที่บ้านที่รายการค้าที่เกิดขึ้นจนกระทั่งประมวลผลนำเสนองบการเงิน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1. รวบรวมเอกสารหลักฐานได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน ใบเบิกเงิน ใบขายเชื่อ ใบสำคัญจ่าย สัญญาต่าง ๆ เป็นต้น 2. วิเคราะห์และบันทึกรายการในบัญชีรายวันและบัญชีขั้นต้นได้แก่ สมุดเงินสด สมุดบันทึกรายการทั่วไป สมุดบันทึกต้นทุนกำไร ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ทะเบียนคุมสินทรัพย์ ทะเบียนคุมสินค้า ทะเบียนคุมวัตถุดิบ สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป บัญชีย่อยลูกหนี้ บัญชีย่อยเจ้าหนี้ เป็นต้น และสรุปผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี 3. จัดทำงบการเงินประกอบด้วย งบฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน หมายเหตุประกอบงบการเงิน (Cooperative Auditing Department, 2021) และยังสอดคล้องกับ Akkasriworn and Pakanan (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาและพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 50 มีการใช้ใบเสร็จรับเงินเป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 43.75 การรายงานทางการเงินและรายงานทางการเงิน ส่วนใหญ่จะมีการจัดทำงบกำไรขาดทุน คิดเป็นร้อยละ 50 และจัดทำเป็นรายปี คิดเป็นร้อยละ 43.75 ส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนจะมีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันในการบันทึกบัญชี ร้อยละ 50 และส่วนใหญ่จะมีการจัดทำงบกำไรขาดทุนร้อยละ 50 และจัดทำเป็นรายปีร้อยละ 43.75 สำหรับการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์กลุ่มตัวอย่างของวิสาหกิจชุมชนมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการหลายด้าน เช่น การเงิน การตลาด การตัดสินใจ รวมถึงนำไปใช้ในการบริหารจัดการภายในหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการบัญชีบริหาร ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของข้อมูลการบัญชีพอสรุปได้ดังนี้ 1. ทราบถึงผลการดำเนินงานจากการบริหารที่ผ่านมาในอดีต 2. ทราบถึงฐานะการเงินจากผลของการบริหารงานในอดีต 3. นำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานของฝ่ายบริหารในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจ เป็นต้น (Apisitpinyo, 2013)

สำหรับปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีปัญหาอุปสรรคด้านหลักการและวิธีการทางบัญชี และด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ไม่ได้มีความรู้ในด้านการบัญชี และไม่ได้รับการศึกษาทางด้านบัญชีจึงก่อเกิดปัญหาในด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชีโดยเฉพาะในส่วนของการบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีเช่น สมุดเงินสด สมุดบันทึกรายการทั่วไป สมุดบันทึกต้นทุนกำไร และด้านการจัดทำงบการเงินเช่น งบกำไรขาดทุน งบฐานะการเงิน จึงส่งผลให้ไม่สามารถนำไปใช้วัดผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง และไม่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ให้กับวิสาหกิจชุมชนได้ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาและอุปสรรคด้านความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี ด้านเอกสาร และด้านการควบคุมภายในที่มีอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ Manotham (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีปัญหาขาดผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณวุฒิด้านบัญชีมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ปัญหาขาดความเข้าใจในระบบบัญชีอยู่ในระดับมาก และปัญหาเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชีและทะเบียนย่อยต่าง ๆ มีความซับซ้อนและยุ่งยากในการจัดทำอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ

Sudinpreeda (2020) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พบว่า ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ไม่ใช่สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการเงิน หรือ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคของผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดทำบัญชีมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และปัญหาอุปสรรคคือการขาดความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีวิสาหกิจได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ Hamatuln et al. (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการบันทึกบัญชีไม่เป็นระบบและขาดความรู้ความเข้าใจในการบันทึกบัญชี รวมทั้งการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วนทุกรายการ เป็นลักษณะของการจดบันทึกรายการรับรายจ่าย แบบง่ายๆ เท่านั้น ยังไม่มีเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่ทันสมัย และใช้สมุดบัญชีเพียงไม่กี่เล่มทำให้ไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจได้อย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับ Aiangoon et al. (2024) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชีมากที่สุด และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคด้านเอกสาร วิธีการจัดการเอกสารทางบัญชีแตกต่างกัน และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานแตกต่างกัน

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผล

จากผลการศึกษา การจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการจัดทำบัญชีโดยใช้ทั้งเกณฑ์เงินสดและเกณฑ์คงค้าง มีการบันทึกบัญชีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมุดรายวันขั้นต้นที่เกี่ยวข้องได้แก่ สมุดบันทึกต้นทุนกำไร สมุดเงินสด และสมุดบันทึกรายการทั่วไป มีการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไปและบัญชีย่อยเจ้าหนี้และลูกหนี้ มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ทะเบียนสินทรัพย์ และทะเบียนคุมวัตถุดิบและสินค้า รวมถึงมีการจัดทำงบการเงินประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน งบฐานะการเงิน งบต้นทุนการผลิตและต้นทุนขาย งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบ อีกทั้งยังมีการจัดทำและจัดเก็บเอกสารหลักฐาน และมีการตรวจสอบเอกสารก่อนการอนุมัติ แต่อย่างไรก็ตามในการจัดทำบัญชีดังกล่าวยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากคือ ด้านการนำข้อมูลบัญชีไปใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในส่วนของความครบถ้วนในข้อมูลที่มีนัยสำคัญ และความถูกต้องของข้อมูลในการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ และด้านหลักการและวิธีการทางบัญชีโดยเฉพาะในส่วนของการจัดทำงบการเงิน และการบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีที่เกี่ยวข้อง สำหรับปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี ด้านเอกสารหลักฐาน และด้านการควบคุมภายใน

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีโดยใช้เกณฑ์คงค้างร้อยละ 53.50 และมีการจัดทำงบการเงินเป็นอัตราร้อยละที่ค่อนข้างน้อยอยู่ระหว่างร้อยละ 16.10-27.10 ประกอบกับยังมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีด้านการนำไปใช้ประโยชน์และด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชีอยู่ในระดับมาก และด้านความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี ด้านเอกสารหลักฐาน และด้านการควบคุมภายในอยู่ในระดับปานกลาง จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีให้กับผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน
2. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำคู่มือการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน ที่มีขั้นตอนและวิธีการที่ง่ายไม่ซับซ้อนที่สามารถอ่านและทำตามได้

3. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนเข้ามาช่วยสอน และแนะนำในการจัดทำบัญชีในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเอกสารหลักฐาน ด้านหลักการและวิธีการจัดทำบัญชี ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในด้านการจัดทำบัญชีแบบเชิงลึก และนำมาสร้างหรือพัฒนาเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการจัดทำบัญชีสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. ควรศึกษากิจกรรมทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเป็นระบบบัญชีสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
3. ควรมีการศึกษาวเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดวิสาหกิจกับระดับปัญหาในการจัดทำบัญชี และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผ่านมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดแตกต่างของการศึกษาเพิ่มเติม

5. เอกสารอ้างอิง

- Aiangoon, W., Singhad, C., Chaiamkosit, K., Sornbundid, W., Akkasriworn, W., Pukanan, Y., & Prasompol, A. (2024). A Study of Problems, Obstacles, and Guidelines for Development of Accounting Community Enterprise in Mueang Chanthaburi District, Chanthaburi Province. *ARU Research Journal*, 11(3), 124-139.
- Apisitpinyo, B. (2013). *Management Accounting*. SE-Education Public Company Limited.
- Akkasriworn, W., & Pakanan, Y. (2018). *The study and development of accounting for manufacturing fishing community enterprise and Organic farming on the economic development foundations. Case study Chanthaburi and Trat Province*. [Research Report of Faculty of Management Science, Rambhai Barni Rajabhat University]. <http://www.eresearch.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=1685&depid=5>.
- Community Enterprise Promotion Division, Department of Agricultural Extension. (2023). *Report on the overall results of the assessment of community enterprise potential*. http://www.sceb.doe.go.th/Documents/SSV/Evaluation%20CE/Evaluation%20CE_2566_4.pdf.
- Community Enterprise Promotion Division, Department of Agricultural Extension. (2021). *Summary report of community enterprise/community enterprise network types classified by area*. https://smce.doe.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id=17
- Cooperative Auditing Department. (2021). *Community Enterprise Account Manual*. <https://online.fliphtml5.com/fhmoj/orom/#p=1>.
- Cooperative Auditing Department. (2017). *One Tambon One Product Producer Group Account Manual*. https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/cadweb_org/main.php?filename=activities_otop_01.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of psychology testing*. Harper & Row, Publishers, Inc.
- Federation of Accounting Professions. (2018). *A guide to the conceptual framework for financial reporting*. <https://acpro-std.tfac.or.th/standard/22/Accounting-Manual-for-TFRSs>.
- Federation of Accounting Professions. (2024). *Presentation of Financial Statements*. <https://acpro-std.tfac.or.th/standard/54/TFRSs>.

-
- Hamatulin, C., Junpitu, Y., & Chinnawong, N. (2018). Problems in Conducting the Account of Local of OTOP Manufacturer Group in Wickerwork Handicraft in Udon Thani. *College of Asian Scholars Journal*, 8(1), 51-57. <https://casjournal.cas.ac.th/admin/filedocuments/1530347177-8.1.7.pdf>.
- Horarueong, N. (2017). *Financial Accounting*. Kasetsart University Press.
- Manotham, C. (2015). A Study of Bookkeeping of Community Enterprises in Chiang Mai Province According to the Guidelines of the Cooperative Auditing Department. *Payap University Journal*, 25(1), 133-148. <https://so05.tci-thaijo.org › article › download>.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd Ed.). McGraw-Hill Companies, Inc.
- Office of the Permanent Security For Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2025). *Basic information about Buriram Province*. <https://www.opsmoac.go.th/buriram-dwl-files-471091791802>.
- Rathachatranon, W. (2014). *Social Science Research Techniques* (5nd Ed.). Kasetsart University Press.
- Ruangraphan, C. (1996). *Fundamental statistics*. Klang Nana Wittaya Printing House.
- Sudinpreeda, H. (2020, July 17). Problems and Obstacles of the Accountants of Community Enterprises located in Meang District, Narathiwat Province. *National session* [Poster Presentation]. The 11th Hatyai National and International Conference, Hatyai University, Songkhla Province, Thailand. [http://www.hu.ac.th/conference/proceedings2020/doc/G10/G10-18-154Bu-PP_..\(P-1735-1745\).pdf](http://www.hu.ac.th/conference/proceedings2020/doc/G10/G10-18-154Bu-PP_..(P-1735-1745).pdf)
- Thaweerat, P. (2000). *Research Methodology in behavioral sciences and social sciences* (7th ed.). Educational and psychological Test Bureau.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd Ed.). Harper & Row, Publishers, Inc.